

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2021. gada 10. martā Nr. 1-8/11

Latvijas Republikas Ministru kabinetam
vk@mk.gov.lv

Par atbalsta sniegšanu starptautisko aizsardzību saņēmušajām personu grupām

2021.gada 18.februārī Saeimā tika izskatīts un pieņemts likumprojekts “Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likumā” (Nr.934/Lp13), kura mērķis bija sniegt vienreizēju atbalstu ģimenēm ar bērniem no 2021.gada 1.marta līdz brīdim, kamēr visā valstī ir izsludināta ārkārtējā situācija sakarā ar Covid-19 izplatību.

Likumprojekta anotācijā tika norādīts, ka “ārkārtējās situācijas laikā faktiski visas ģimenes sastopas ar sarežģītiem apstākļiem - gan tās, kurās ir pavisam mazi bērni, gan tās, kuru aprūpē ir skolēni, gan arī ģimenes, kuru ienākumi ir būtiski samazinājušies (atalgojuma samazinājums privātajā sektorā, uzņēmējdarbības ierobežojumi vai aizliegumi, tai laikā izmaksājot dīkstāves atbalstu). Iespējamas arī situācijas, kur kāds no ģimenes locekļiem ir zaudējis darbu un jebkādas ienākumus, kā rezultātā ģimenes ir nonākušas sarežģītākās situācijās - nespēj veikt visus obligātos maksājumus, apmierināt savas un savu ģimenes locekļu pamatvajadzības, izmantojot ierastos problēmu risināšanas veidus, kā arī nepieciešamību saņemt materiālu un psihosociālu palīdzību. Konstatēts, ka atsevišķas mērķgrupas nav precīzi identificējamās, jo, nosakot konkrētas mērķgrupas atbalsta saņemšanai, pastāv ļoti augsti riski, ka liela daļa ģimeņu ar bērniem nekvalificēsies valsts atbalsta saņemšanai, bet tas nebūt nenozīmē, ka pandēmijas situācija nav skārusi konkrēto ģimeni, tādējādi valsts atbalsts visām ģimenēm ar bērniem ir būtisks un vitāli nepieciešams. Ņemot vērā minēto, priekšlikums paredz vienreizēju atbalsta izmaksu ģimenēm ar bērniem palielinātā apmērā, proti, 500 euro par katru audzināšanā esošu bērnu.”

Ņemot vērā, ka minētais likumprojekts tika nodots komisijām un pieņemts 1. un 2.lasījumā vienas dienas laikā – 2021.gada 18.februārī¹, tiesībsargam nebija objektīvi iespējams iesniegt savus papildinājumus likumprojektā un savlaicīgi vārst

¹ <http://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/webSasaiste?OpenView&restricttcategory=934/Lp13> .

Saeimas un atbildīgās komisijas uzmanību uz pastāvošo trūkumu, proti, ka no atbalsta saņēmēju loka nepamatoti ir izslēgtas ģimenes ar nepilngadīgiem bērniem, kuriem valsts piešķirusi alternatīvo statusu. Minētie grozījumi ir izsludināti 2021.gada 23.februārī.

Izvērtējot grozījumus, tiesībsargs ir secinājis, ka, lai arī pandēmijas izraisītā krīze vienādā mērā skar visas valsts aizsardzībā esošās ģimenes ar bērniem, palīdzība neattieksies uz alternatīvo statusu saņēmušajām ģimenēm ar bērniem, precīzāk, uz 32 nepilngadīgiem bērniem, kuru skaits līdz 2021.gada 1.jūnijam provizoriski varētu palielināties par 8 nepilngadīgiem bērniem².

Lai arī iepriekšminētie 32 (bet līdz vasaras beigām provizoriski 40) nepilngadīgie bērni un ģimenes ar alternatīvo statusu ir ārzemnieki, kuru statuss Fizisko personu reģistrā ir aktīvs, viņiem ir piešķirts personas kods un viņi pastāvīgi dzīvo Latvijas teritorijā, PMLP šai grupai ārzemnieku piešķir termiņuzturēšanās atļaujas, kas secīgi nekvalificē minēto grupu ģimenes valsts pabalsta saņemšanai³.

Šobrīd valstī veidojas nevienlīdzīga attieksme starp ģimenēm ar nepilngadīgiem bērniem, kuri saņēmuši bēgļa statusu, un ģimenēm ar nepilngadīgiem bērniem, kuri saņēmuši alternatīvo statusu, jo bēgļu ģimenes ar nepilngadīgiem bērniem krīzes situācijā varēs pretendēt uz vienreizējo 500 euro pabalstu, bet ģimenes ar alternatīvo statusu nevarēs.

Nevienlīdzīgo attieksmi rada atšķirīgā pieeja pret minētajām ģimenēm Valsts sociālo pabalstu likumā.

Satversmes 91.panta pirmais teikums noteic, ka “visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā”. Vienlīdzības princips liedz valsts institūcijām izdot tādas normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Tajā pašā laikā vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos apstākļos, ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats. Atšķirīgai attieksmei nav objektīva un saprātīga pamata, ja tai nav leģitīma mērķa vai ja nav samērīgas attiecības starp izraudzītajiem līdzekļiem un nospraustajiem mērķiem. Izvērtējot, vai atšķirīgā attieksme ir attaisnojama nepieciešams noskaidrot: 1) vai un kuras personas (personu grupas) atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu vai atšķirīgu attieksmi pret šīm personām; 3) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis, un vai ir ievērots samērīguma princips.

Noteiktos aspektos bēgļi un personas, kam piešķirts alternatīvais statuss, atrodas atšķirīgos apstākļos, jo atšķiras kritēriji pēc kādiem katrs no šiem statusiem

---

² Saskaņā ar Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes tiesībsargam sniegto informāciju (atbildes vēstule Nr. 24/1-42/945e (01.03.2021)) no visiem nepilngadīgajiem, kuriem laikā no 2014.gada 1.janvāra līdz 2021.gada 28.februārim ticis piešķirts alternatīvais statuss, 32 nepilngadīgām personām šobrīd ir derīgas uzturēšanās atļaujas. Līdz 2021.gada 1.jūnijam nevienai no 32 personām nebūs beidzies uzturēšanās atļaujas derīguma termiņš.

³ Skat. Valsts sociālo pabalstu likuma 4.panta ceturto daļu [<https://likumi.lv/ta/id/68483-valsts-socialo-pabalstu-likums>].

tiek piešķirts. Tāpat arī likumdevējs ir izšķīries personām ar bēgļa statusu piešķirt pastāvīgo uzturēšanās atļauju, bet alternatīvā statusa saņēmējiem – termiņuzturēšanās atļauju. Vienlaikus tomēr jāsecina, ka starptautiskās aizsardzības saņēmēji (personas ar bēgļa un alternatīvo statusu) savstarpēji ir vairāk salīdzināmos apstākļos, nekā starptautiskās aizsardzības saņēmēji ar citām personām, kam ir tāda pati uzturēšanās atļauja. Proti, personas, kam ir piešķirts alternatīvais statuss, šajā kontekstā būtu pielīdzināmas personām ar bēgļa statusu, nevis citām personām ar termiņuzturēšanās atļauju.

Nav šaubu, ka pasaules mēroga pandēmija ir ietekmējusi visas sabiedrības dzīvi. Sevišķas grūtības ir radītas tām sabiedrības grupām, kam arī citos apstākļos integrēšanās sabiedrībā un darba tirgū ir bijusi apgrūtinātāka, piemēram, starptautiskās aizsardzības saņēmējiem. Tādējādi vispārīgi persona ar bēgļa statusu saskaras ar līdzīgām grūtībām kā alternatīvā statusa saņēmēji, kam daļa valsts piedāvātā atbalsta nepienākas tikai uzturēšanās atļaujas veida dēļ.

Tomēr atšķirībā no citām personām, kas Latvijā uzturas ar termiņuzturēšanās atļauju, alternatīvā statusa saņēmēji Latvijā uzturas, jo valsts ir atzinusi, ka tiem nodrošināma starptautiskā aizsardzība. Tā kā savā izcelsmes valstī tie var saskarties ar smagu kaitējumu Patvēruma likuma izpratnē, no tiem nevar sagaidīt tādu pašu mobilitāti un integrēšanās spējas kā no jebkuras citas personas, kas Latvijā uzturas ar termiņuzturēšanās atļauju.

Tāpat jāņem vērā, ka personām ar alternatīvo statusu nav iespēju atgriezties savā izcelsmes valstī, piemēram, saskaroties ar finansiālām grūtībām pandēmijas radīto apstākļu dēļ. Tiesībsargs vēlas vērst Ministru kabineta uzmanību arī uz to, ka identificētā problēma neliecina, ka, izstrādājot regulējumu, krīzes situācijā būtu izsvērtas bērnu, kuriem vai kuru vecākiem piešķirts alternatīvais statuss, labākās intereses.

Attiecīgi jāsecina, ka šajā vēstulē minētajā kontekstā bēgļi un personas ar alternatīvo statusu, atrodas salīdzināmos apstākļos, bet tiesību normas paredz atšķirīgu attieksmi, kam tiesībsargs nesaskata pamatu. Tādējādi secināms, ka konkrētajā situācijā atšķirīga attieksme nav attaisnojama.

Lai izvērtētu atšķirīgās attieksmes ietekmi uz alternatīvo statusu saņēmušajām ģimenēm ar nepilngadīgajiem bērniem, tiesībsargs lūdz sniegt Labklājības ministriju informāciju, kādus pabalstus valsts piešķir alternatīvo statusu saņēmušajām ģimenēm ar nepilngadīgiem bērniem, un vai minētajai grupai krīzes situācijā ir paredzēts piešķirt citu palīdzību, kas veicinātu to aizsardzību.

Atbildes vēstulē Labklājības ministrija norādīja, ka alternatīvo statusu saņēmušās ģimenes ar nepilngadīgiem bērniem var saņemt tikai tos pabalstus, kas noteikti Patvēruma likumā un Ministru kabineta 2017.gada 6.jūnija noteikumos Nr.302 „Noteikumi par vienreizējo finansiālo atbalstu un pabalstu uzturēšanās izmaksu segšanai bēglim un alternatīvo statusu ieguvušai personai”, turklāt tikai septiņus mēnešus 12 mēnešu periodā.⁴

⁴ Ikmēneša pabalsta apmērs ir: pilngadīgai personai – 139,00 euro mēnesī, ja personas ir laulātie, tad vienai personai – 139,00 euro, otrai – 97,00 euro mēnesī; - nepilngadīgai personai – 97,00 euro mēnesī. Vienreizējā atbalsta apmērs: - pilngadīgai personai – 278,00 euro (izņemot šo Noteikumu Nr.302 2.2. apakšpunktā minētos gadījumus);

Labklājības ministrija norādīja tiesībsargam, ka par atsevišķiem konceptuāliem jautājumiem saistībā ar atbalstu personām ar alternatīvo statusu (īpaši attiecībā uz tādiem finansiāli ietilpīgiem pasākumiem kā pabalsti un mājokļu pieejamība, kuri norāda uz atbalsta palielināšanu bēgļiem) ir nepieciešama politiska izšķiršanās, kas pārsniedz Labklājības ministrijas kompetences robežas un tādējādi būtu nepieciešams diskutēt valdību veidojošo politisko partiju Sadarbības sanāksmē.

Tāpat tiesībsargs vēlas vērst Ministru kabineta uzmanību uz to, ka izskatīšanai Saeimā ir nodots likumprojekts “Grozījums “Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likumā”(Nr.970/Lp13)⁵⁵, saskaņā ar kuru Latvijā dzīvojošiem senioriem, apgādnieku zaudējušām personām un personām ar invaliditāti plānots piešķirt vienreizēju pabalstu 200 euro apmērā, kā arī plānots piešķirt papildu vienreizēju pabalstu 200 euro apmērā personām, kuras saņem bērna ar invaliditāti kopšanas pabalstu, un pilngadīgām personām ar invaliditāti, kuras saņem pabalstu personām ar invaliditāti, kurām nepieciešama kopšana.

Arī šis atbalsta pasākums nebūs attiecināms uz starptautisko aizsardzību saņēmušajām personām, kuras ir sasniegušas vecuma pensijas saņemšanai nepieciešamo vecumu vai ir personas ar invaliditāti, jo likumprojekts to izslēdz. Tiesībsargs vēlas norādīt, ka pēc provizoriski apkopotās informācijas, šādu personu skaits valstī, kas būtu kvalificējušās šim atbalstam, ir ļoti mazs.

Tiesībsargs lūdz Ministru kabinetu **līdz 2021.gada 8.aprīlim** novērst valstī radīto nevienlīdzīgo attieksmi pret starptautisko aizsardzību saņēmušajiem senioriem, personām ar invaliditāti, kā arī alternatīvo statusu saņēmušajām ģimenēm ar nepilngadīgiem bērniem un rast iespēju piešķirt šīm personām vienreizējos pabalstus, kas noteikti “Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likumā”.

Lūdzam informēt tiesībsargu par pieņemtajiem lēmumiem vēstulē izklāstītās problēmas novēršanai.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

---

- ja personas ir laulātie, tad vienai personai – 278,00 euro, otrai personai – 194,00 euro; - nepilngadīgai personai – 194,00 euro. Alternatīvo statusu ieguvušai personai ir tiesības saņemt pabalstu septiņus mēnešus 12 mēnešu periodā no alternatīvā statusa iegūšanas dienas. Ja alternatīvo statusu ieguvusī persona strādā, pabalstu maksā ne ilgāk par trim mēnešiem no dienas kopš darba ņēmēja vai pašnodarbinātā statusa iegūšanas. Vienlaikus, ja ienākumi ir nepietiekami, persona ar alternatīvo statusu vērsas pašvaldībā, kurā deklarējis dzīvesvietu, kur persona, kā arī šo personu ģimenes locekļi ir tiesīgi saņemt: trūcīgas personas statusu, garantētā minimālā ienākuma pabalstu, kā arī dzīvokļa pabalstu. Tāpat šīs personas var saņemt patversmes un naktspatversmes pakalpojumus, kā arī sociālā dienesta informāciju un konsultācijas sociālo problēmu risināšanai.

⁵⁵ <https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/2AFC66F83EF5A61DC225868F00264E46?OpenDocument>.